Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

6 päivänä helmikuuta 2025*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen – Direktiivi 2011/7/EU – Yritysten väliset liiketoimet – 3 artiklan 5 kohta – Jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa, että yritysten välisessä sopimuksessa vahvistettu maksuaika on enintään 60 kalenteripäivää – Sopimuspuolten mahdollisuus vahvistaa pidempiä maksuaikoja – Edellytys, jonka mukaan tällaisesta maksuajasta on sovittava sopimuksessa nimenomaisesti – Edellytys, jonka mukaan maksuajan pidentäminen ei saa olla selvästi kohtuutonta velkojaa kohtaan – Kumulatiiviset edellytykset – Sopimukset, joiden ehdot yksinomaan yksi osapuolista määrittää – Sopimusehto, jossa velallinen asettaa yksipuolisesti 120 kalenteripäivän maksuajan – Lainvastaisuus

Asiassa C-677/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach (Itä-Katowicen piirioikeus, Puola) on esittänyt 26.9.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.11.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe A.

vastaan

P. S.A.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe, joka hoitaa kolmannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa kolmannen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit N. Jääskinen, M. Gavalec ja N. Piçarra (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– P. S.A., edustajinaan J. Janczewski ja A. Paniczek,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, J. Heitz ja M. Hellmann,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. Gattinara ja M. Owsiany-Hornung,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.5.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/7/EU (EUVL 2011, L 48, s. 1) 3 artiklan 5 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe A. (jäljempänä A.) ja P. S.A. ja joka koskee sellaisen sopimusehdon lainmukaisuutta, jolla viimeksi mainittu asetti yksipuolisesti A:n kanssa tehtyihin sopimuksiin liittyviin laskuihin sovellettavan 120 kalenteripäivän maksuajan.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2011/7

3 Direktiivin 2011/7 johdanto-osan 12, 13 ja 28 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(12) Maksuviivästys on sopimusrikkomus, joka on tehty velallisen kannalta taloudellisesti houkuttelevaksi useimmissa jäsenvaltioissa alhaisen tai puuttuvan viivästyskoron ja/tai hitaan perintämenettelyn vuoksi. Päättäväinen siirtyminen täsmälliseen maksukulttuuriin, jossa koronperintäoikeuden poissulkemisen olisi aina katsottava olevan selvästi kohtuuton sopimusehto tai selvästi sopimaton menettely, on tarpeen tämän suuntauksen muuttamiseksi ja viivästysten ehkäisemiseksi. Tällaiseen suunnanmuutokseen olisi kuuluttava myös nimenomaisten säännösten säätäminen maksuajoista – –

(13) Näin ollen olisi säädettävä yritysten välisten sopimusten mukaisten maksuaikojen rajoittamisesta pääsääntöisesti 60 kalenteripäivään. Yritykset voisivat kuitenkin joissakin tapauksissa vaatia pidempiä maksuaikoja, esimerkiksi kun ne haluavat antaa asiakkailleen tavaraluottoa. Sen vuoksi osapuolten olisi voitava sopia nimenomaisesti 60 kalenteripäivää pitemmistä maksuajoista, kuitenkin sillä edellytyksellä, että maksuajan pidentäminen ei ole velkojan kannalta selvästi kohtuutonta tai sopimatonta.

– –

(28) Tällä direktiivillä olisi estettävä sopimusvapauden väärinkäyttö velkojan vahingoksi. Tällaisena väärinkäyttönä voidaan pitää sitä, että maksupäivää tai -aikaa – – koskeva sopimusehto tai menettely ei ole perusteltu velalliselle myönnettyjen ehtojen johdosta tai sen pääasiallisena tarkoituksena on parantaa velallisen maksuvalmiutta velkojan kustannuksella. – – Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa kansallisiin säännöksiin, jotka liittyvät sopimusten tekotapaan – –”

4 Direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on ”Kohde ja soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tavoitteena on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja edistää näin yritysten ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukykyä.”

5 Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1) ’kaupallisilla toimilla’ yritysten tai yritysten ja viranomaisten välisiä toimia, jotka johtavat tavaroiden toimittamiseen tai palvelujen suorittamiseen korvausta vastaan;

2) ’viranomaisella’ hankintaviranomaista, siten kuin se on määritelty [vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/17/EY (EUVL 2004, L 134, s. 1)] 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja [julkisia rakennusurakoita sekä julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114)] 1 artiklan 9 kohdassa, riippumatta sopimuksen kohteesta tai arvosta;

3) ’yrityksellä’ muuta organisaatiota kuin viranomaista sen harjoittaessa itsenäistä taloudellista tai ammattitoimintaansa, vaikka tätä toimintaa harjoittaisi vain yksi henkilö;

4) ’maksuviivästyksellä’ maksua, jota ei suoriteta sopimukseen tai lakiin perustuvan maksuajan kuluessa, kun 3 artiklan 1 kohdassa – – säädetyt ehdot täyttyvät;

5) ’viivästyskorolla’ lakisääteistä viivästyskorkoa tai yritysten välillä sovittua korkoa, jollei 7 artiklasta muuta johdu;

6) ’lakisääteisellä viivästyskorolla’ yksinkertaista viivästyskorkoa, jonka määrä vastaa viitekorkoa korotettuna vähintään kahdeksalla prosenttiyksiköllä;

– –”

6 Direktiivin 2011/7 3 artiklan, jonka otsikko on ”Yritysten väliset kaupalliset toimet”, 1, 3 ja 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon yritysten välisissä kaupallisissa toimissa ilman, että maksumuistutus on tarpeen, kun seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa; ja

b) velkoja ei ole saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä.

– –

3. Kun 1 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät, jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että

a) velkojalla on oikeus viivästyskorkoon sopimuksessa määrättyä maksupäivää tai siinä määrätyn maksuajan päättymistä seuraavasta päivästä lukien;

– –

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sopimuksessa määrätty maksuaika ei ylitä 60:tä kalenteripäivää, jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita ja edellyttäen, ettei se ole velkojan kannalta selvästi kohtuutonta 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla.”

7 Direktiivin 2011/7 7 artiklan, jonka otsikko on ”Kohtuuttomat sopimusehdot ja sopimattomat menettelyt”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että maksupäivää tai -aikaa – – koskevaa sopimusehtoa tai menettelyä joko ei voida panna täytäntöön tai että se antaa oikeuden vaatia vahingonkorvausta, jos sopimusehto on selvästi kohtuuton tai menettely on selvästi sopimaton velkojaa kohtaan.

Ratkaistaessa sitä, onko sopimusehto selvästi kohtuuton tai menettely selvästi sopimaton velkojaa kohtaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla, otetaan huomioon kaikki tapausta koskevat seikat, mukaan lukien:

– –

c) se, onko velallisella objektiivista syytä poiketa – – 3 artiklan 5 kohdassa – – tarkoitetusta maksuajasta – –

– –”

Direktiivi 2014/25/EU

8 Vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU (EUVL 2014, L 94, s. 243) 3 artiklan 1 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä ’hankintaviranomaisilla’ tarkoitetaan valtion viranomaisia, alue- tai paikallisviranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia sekä yhden tai useamman tällaisen viranomaisen tai julkisoikeudellisen laitoksen muodostamia yhteenliittymiä.

– –

4. ’Julkisoikeudellisilla laitoksilla’ tarkoitetaan laitoksia, joilla on kaikki seuraavat ominaisuudet:

a) ne on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, eikä niillä ole teollista tai kaupallista luonnetta;

b) ne ovat oikeushenkilöitä; ja

c) niitä rahoittavat pääosin valtion viranomaiset, alue- tai paikallisviranomaiset tai muut julkisoikeudelliset laitokset; tai niiden johto on näiden viranomaisten tai laitosten valvonnan alainen; tai valtion viranomaiset, alue- tai paikallisviranomaiset tai muut julkisoikeudelliset laitokset nimittävät yli puolet niiden hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä.”

Puolan oikeus

9 Kaupallisten toimien liiallisten maksuviivästysten torjumisesta 8.3.2013 annetun lain (Ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, Dz. U. 2013, järjestysnumero 403), sellaisena kuin se oli voimassa 1.1.2020 saakka (jäljempänä 8.3.2013 annettu laki), 7 §:ssä säädettiin seuraavaa:

”1. Kaupallisissa toimissa, lukuun ottamatta toimia, joissa velallinen on julkinen elin, velkojalla on oikeus ilman maksukehotusta saada kaupallisten toimien viivästymiseen liittyvät lakisääteiset korot, elleivät osapuolet ole sopineet korkeammasta korosta, maksuajan päättymisajankohdan ja maksuajankohdan väliseltä ajalta, jos seuraavat edellytykset täyttyvät samanaikaisesti:

1) velkoja on suorittanut suorituksensa

2) velkoja ei ole saanut maksua sopimuksessa asetetussa maksuajassa.

2. Sopimuksessa asetettu maksuaika ei saa olla pitempi kuin 60 päivää siitä ajankohdasta, jona tavaran toimituksen tai palvelun suorituksen todistava lasku tai tosite on toimitettu velalliselle, elleivät osapuolet ole sopimuksessa nimenomaisesti sopineet toisin ja edellyttäen, ettei kyseinen sopimusehto ole selvästi kohtuuton velkojaa kohtaan.

3. Jos sopimuksessa asetettu maksuaika on yli 60 päivää siitä ajankohdasta, jona tavaran luovutuksen tai palvelun suorituksen todistava lasku tai tosite on toimitettu velalliselle, ja jos 2 momentissa tarkoitettu edellytys ei täyty, suorituksen tehneellä velkojalla on 60 päivän määräajan päätyttyä oikeus 1 momentissa tarkoitettuun korkoon.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 P., joka on Puolan oikeuden mukaisesti perustettu hiilen louhinnan ja myynnin alalla toimiva yhtiö, teki A:n, joka on Puolan oikeuden mukaisesti perustettu kaivosteollisuudessa käytettäviä laitteita valmistava yhtiö, kanssa useita sopimuksia kaivostoiminnassa käytettävien koneiden osien toimittamisesta (jäljempänä kyseessä olevat sopimukset).

11 Osa sopimuksista tehtiin P:n ylläpitämällä internetsivustolla, jolla julkaistiin tiedot kulloinkin kyseessä olevasta hankinnasta, järjestetyn huutokaupan päätteeksi. Muut sopimukset tehtiin tarjouskilpailun (julkinen tai ei-julkinen) päätteeksi. Molemmissa tapauksissa P. määritti yksipuolisesti osapuolten välisen sopimuksen ehdot, mukaan lukien 120 päivän maksuajan, joka alkaa kulua siitä päivästä lukien, jona lasku toimitettiin P:lle.

12 P. maksoi kyseessä olevien sopimusten täyttämiseksi 354 laskua 120–122 päivän kuluessa niiden vastaanottamisesta. Tämän jälkeen A. lähetti sille yhteenvedon määristä, jotka sen mukaan oli maksettava viivästyskorkona ja kiinteämääräisenä korvauksena perintäkuluista.

13 A. nosti 31.12.2021 Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicachissa (Itä-Katowicen piirioikeus, Puola) eli ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen, jolla se vaatii P:tä maksamaan 13 702,99 Puolan zlotya (PLN) (n. 3 100 euroa) kannekirjelmän jättämispäivän ja maksupäivän väliseltä ajalta laskettavine laillisine viivästyskorkoineen sekä 4 473,04 PLN:n (n. 975 euroa) kiinteän korvauksen perintäkuluista. A. määritti kyseessä olevien laskujen antamisajankohdasta laskettavan 61. päivän ja kyseisten laskujen tosiasiallisen maksupäivän väliseltä ajalta maksettavat viivästyskorot 8.3.2013 annetun lain 7 §:n 2 momentin, jolla pannaan täytäntöön direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohta Puolan oikeusjärjestyksessä, mukaisesti.

14 A. väittää kyseiseen 7 §:ään perustuvan korkovaatimuksensa tueksi, että P. asetti 120 päivän maksuajan yksipuolisesti tarjouspyyntöasiakirjoihin liitetyssä mallisopimuksessa, joka julkaistiin sen internetsivustolla. Sopimuspuolet eivät sen mukaan missään vaiheessa neuvotelleet tästä määräajasta, vaan se perustui P:n määräävään asemaan sopimussuhteessa. P. asetti myös tarjouskilpailumenettelyyn osallistumiselle yksipuolisesti ehtoja, mukaan lukien 120 päivän maksuaikaa koskeva ehto. A. joutui kertomansa mukaan taloudellisen tilanteensa vuoksi tekemään kyseessä olevat sopimukset, eikä se koskaan onnistunut pääsemään P:n kanssa sopimukseen maksuajan lyhentämisestä 60 kalenteripäivään. Niinpä A:n mukaan ei voida katsoa, että sopimuspuolet olisivat sopineet tällaisesta sopimusehdosta nimenomaisesti direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

15 Sąd Rejonowy Katowice Wschód w Katowicachin virkamies antoi 26.1.2022 P:lle maksamismääräyksen hyväksyen A:n vaatimuksen kokonaisuudessaan.

16 P. vastusti maksamismääräystä ja riitautti 8.3.2013 annetun lain 7 §:n mukaisesti lasketun koron osan sillä perusteella, että laskut oli sen mukaan maksettu niiden toimittamisesta laskettavassa 120 päivän maksuajassa, sellaisena kuin se ilmenee kyseisistä sopimuksista. P:n mukaan A. oli hyväksynyt kyseisen maksuajan ja tehnyt tarjouspyyntöasiakirjoihin tutustuttuaan ja valituksi tultuaan useita sopimuksia, joissa se oli vahvistanut mainitun maksuajan. Maksuaika ei P:n mukaan voi olla velkojan kannalta vahingollinen, koska tällä oli varmuus palvelujensa myymisestä, tulonsaannista ja maksuvalmiutensa säilyttämisestä.

17 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasian ratkaisemiseksi on tarpeen määrittää, onko kyseessä olevissa sopimuksissa määritetty maksuaika, joka on enemmän kuin 60 kalenteripäivää laskettuna siitä päivästä, jona lasku toimitetaan velalliselle, vahvistettu noudattaen direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa säädettyä ensimmäistä edellytystä, jonka mukaan yli 60 kalenteripäivän maksuajasta on sovittava nimenomaisesti sopimuksessa.

18 Kyseinen tuomioistuin esittää yhtäältä, että P. määritti kyseessä olevat sopimusehdot, 120 päivän maksuaikaa koskeva ehto mukaan lukien, yksipuolisesti. Toisaalta se huomauttaa, että ainoa keino riitauttaa kyseiset ehdot – vain kyseessä olevien julkisen tarjouskilpailun päätteeksi tehtyjen sopimusten osalta – oli nostaa Krajowa Izba Odwolawczan (kansallinen muutoksenhakuelin, Puola) presidentille osoitettu kanne, jota A. ei ole nostanut.

19 Kyseinen tuomioistuin on taipuvainen katsomaan, että direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa säädetty ensimmäinen edellytys ei täyty, koska sopimusehto, jossa vahvistetaan 60:tä kalenteripäivää pidempi maksuaika, sisältyy sopimukseen, jonka ehdot yksinomaan yksi sopimuspuolista on määrittänyt. Saman tuomioistuimen mukaan on niin, että vaikka sopimusehdot voivat lähtökohtaisesti olla yhden sopimuspuolen, joka laatii ne etukäteen tai käyttää mallisopimusta, määrittämiä, jolloin toinen sopimuspuoli ainoastaan hyväksyy ne vakiosopimuksen tavoin, kyseisessä 3 artiklan 5 kohdassa kuitenkin suljetaan pois se, että 120 päivän maksuaika voitaisiin vahvistaa tällä tavalla. Koska tällainen maksuaika on luonteeltaan poikkeuksellinen, velkojan olisi ainakin tiedettävä syyt, joiden vuoksi velallinen haluaa vahvistaa sen, ja saatava mahdollisuus esittää omat väitteensä sen tueksi, ettei maksuaika voi ylittää 60:tä kalenteripäivää.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo lisäksi, että se seikka, että julkisen tarjouskilpailun päätteeksi tehdyssä sopimuksessa oleva ehto, jonka mukaan maksuaika on 60:tä kalenteripäivää pidempi, on mahdollista riitauttaa kansallisessa viranomaisessa, ei riitä perusteeksi katsoa, että direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa säädetty ensimmäinen edellytys täyttyy, koska tällainen riitauttaminen johtaisi ”itse sopimukseen nähden ulkopuolisen yksikön suvereeniin päätökseen” sovellettavasta maksuajasta.

21 Kyseinen tuomioistuin katsoo vielä, että tällaista ensimmäisen edellytyksen tulkintaa tukee kyseisen 3 artiklan 5 kohdassa säädetty toinen edellytys, jonka mukaan nimenomainen sopiminen 60:tä kalenteripäivää pidemmästä maksuajasta poikkeuksena pääsäännöstä, jonka mukaan maksuaika on enintään 60 kalenteripäivää, ei saa olla ”velkojan kannalta selvästi kohtuutonta [kyseisen direktiivin] 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla”. Mainitun tuomioistuimen mukaan tällaisen arvioinnin tekemiseksi on kyseessä olevien sopimusten osalta otettava huomioon velkojan taloudellinen tilanne sopimusten tekohetkellä.

22 Tässä tilanteessa Sąd Rejonowy Katowice – Wschód w Katowicach päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 2011/7] 3 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että se, että elinkeinonharjoittajat nimenomaisesti sopivat 60 [kalenteri]päivää ylittävästä maksuajasta, voi koskea ainoastaan sopimuksia, joiden ehtoja ei ole laatinut ainoastaan yksi sopimuspuoli?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

23 Asianosaisten ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettujen muiden osapuolten esittämien kirjallisten huomautusten, jotka koskivat muun muassa P:n mahdollista luokittelua direktiivin 2011/7 2 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetuksi ”viranomaiseksi”, perusteella unionin tuomioistuin osoitti ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle tietopyynnön, jossa se kehotti tätä vahvistamaan, että kyseinen yhtiö on kyseisen direktiivin 2 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu yritys, ja täsmentämään perusteet, joiden vuoksi se on päätynyt tähän luokitteluun, sen määrittämiseksi, kuuluuko pääasia todellakin mainitun direktiivin yritysten välisiä liiketoimia koskevan 3 artiklan 5 kohdan eikä saman direktiivin yritysten ja viranomaisten välisiä liiketoimia koskevan 4 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vahvisti vastauksessaan, joka saapui unionin tuomioistuimeen 4.10.2023, että P. on kyseisessä 2 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettu yritys.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

25 Saksan hallitus väittää, että ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta, koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että ratkaisu, joka sen on annettava pääasiassa, riippuisi ennakkoratkaisukysymykseen annettavasta vastauksesta. Saksan hallituksen mukaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antama ratkaisu ei riipu pelkästään siitä, onko kyseessä olevien sopimusten mukaisesta 120 päivän maksuajasta sovittu nimenomaisesti direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitetulla tavalla, vaan myös siitä, onko tällainen maksuaika kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla selvästi kohtuuton velkojan kannalta, vaikka se ei ota kantaa tähän eikä viittaa kyseiseen oikeudelliseen kysymykseen kysymyksessään.

26 SEUT 267 artiklassa käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on sen käsiteltäväksi saatetun asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetty kysymys koskee unionin oikeussäännön tulkintaa tai pätevyyttä, sillä siis oletetaan olevan merkitystä, ja unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava se. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta tällaiseen kysymykseen ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella tai sen pätevyyden arvioinnilla ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyyn kysymykseen (ks. vastaavasti tuomio 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Maastapoistaminen – Lääkekannabis), C-69/21, EU:C:2022:913, 41 kohta ja tuomio 11.1.2024, Inditex, C-361/22, EU:C:2024:17, 28 ja 29 kohta).

27 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdan tulkintaa sen määrittämiseksi, voidaanko sen vakiosopimuksiin rinnastamissa sopimuksissa olevaa ehtoa, jolla velallinen on yksipuolisesti asettanut kyseisiin sopimuksiin perustuvien laskujen maksuajaksi 120 päivää kyseisessä säännöksessä säädetyn 60

päivän maksuajan sijasta, pitää mainitussa säännöksessä tarkoitettuna sopimuksessa nimenomaisesti sovittuna ehtona, ja voidakseen ratkaista A:n vaatimuksen viivästyskorkojen maksamisesta mainittujen sopimusten perusteella maksettaville määrille.

28 Niinpä ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi.

Asiakysymys

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä oleva ilmaisu ”jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita” on esteenä sopimusehdolle, jossa määrätään velallisen yksipuolisesti asettamasta 60:tä kalenteripäivää pidemmästä maksuajasta.

30 Direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että sopimuksessa määrätty maksuaika ei ylitä 60:tä kalenteripäivää, jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita ja edellyttäen, ettei se ole velkojan kannalta selvästi kohtuutonta kyseisen direktiivin 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

31 Kyseisessä 3 artiklan 5 kohdassa sallitaan siten siinä säädetystä 60 kalenteripäivän enimmäismaksuajasta poikkeaminen kahden kumulatiivisen edellytyksen täyttyessä. Tällaisesta määräajasta on yhtäältä sovittava nimenomaisesti sopimuksessa. Toisaalta tällainen määräaika ei saa olla velkojan kannalta selvästi kohtuuton mainitun direktiivin 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

32 Siltä osin kuin mainitussa 3 artiklan 5 kohdassa sallitaan sopimuksessa sovittu poikkeaminen 60 kalenteripäivän enimmäismaksuajasta, sitä on tulkittava suppeasti (ks. analogisesti tuomio 13.6.2024, D. (Moottorin suunnitteluvirhe), C-411/23, EU:C:2024:498, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Esitetyn kysymyksen kohteena olevasta ensimmäisestä kumulatiivisesta edellytyksestä on mainittava, että koska direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa ei viitata nimenomaisesti jäsenvaltioiden oikeuteen ilmaisun ”jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita” merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi, sekä unionin oikeuden yhtenäisestä soveltamisesta että yhdenvertaisuusperiaatteesta johdettavista vaatimuksista seuraa, että ilmaisun merkitystä ja ulottuvuutta on tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti siten, että otetaan huomioon paitsi kyseisen ilmaisun sanamuoto myös sen säännöksen asiayhteys, johon kyseinen ilmaisu sisältyy, ja sekä kyseisen säännöksen että sen unionin oikeuden toimen, johon kyseinen säännös kuuluu, tavoitteet (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, RL (Maksuviivästysten torjuminen), C-199/19, EU:C:2020:548, 27 kohta ja tuomio 1.12.2022, X (Lääkinnällisten tuotteiden toimittaminen), C-419/21, EU:C:2022:948, 21 kohta).

34 Vaikka pelkästään direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdan sanamuodon perusteella ei voida ratkaista, voidaanko sopimukseen, jonka sisällön velallinen on määrittänyt yksipuolisesti ja kokonaisuudessaan, sisältyvää ehtoa, jossa asetetaan 60:tä kalenteripäivää pidempi maksuaika, pitää kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovittuna, vaatimus nimenomaisesta sopimisesta edellyttää kuitenkin sitä, että kun otetaan huomioon kaikki sopimusasiakirjat ja kyseiseen sopimukseen sisältyvät ehdot, voidaan osoittaa, että sopimuspuolet ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa siitä, että niiden välillä sovelletaan ehtoa, jossa vahvistetaan enimmäismaksuaika, joka poikkeaa mainitussa säännöksessä säädetystä 60 kalenteripäivän enimmäismaksuajasta.

35 Direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa edellytetään näin ollen, että sopimuspuolet ilmaisevat sopimusta tehtäessä yhteisen tahdon, mikä menee pidemmälle kuin se, että sopimusehdossa vain mainittaisiin nimenomaisesti tällainen maksuaika, riippumatta siitä, onko sopimus, johon kyseinen ehto sisältyy, kokonaan tai osittain vakiosopimus vai sellaista vastaava sopimus.

36 Tällainen edellytys voi täyttyä paitsi silloin, kun sopimuspuolet ovat neuvotelleet tällaisesta ehdosta erikseen, myös – erityisesti vakiosopimuksen tapauksessa – silloin, kun jokin sopimuspuolista on korostanut kyseistä ehtoa sopimusasiakirjoissa siten, että se erottuu selkeästi muista sopimusehdoista sen luonnetta poikkeavana ehtona korostavalla tavalla, ja kun toinen sopimuspuoli voi hyväksyä kyseisen ehdon täysin tietoisena asiaan vaikuttavista seikoista.

37 Tällainen direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdan tulkinta on sekä kyseisen direktiivin yleisten tavoitteiden että erityisesti kyseisen säännöksen taustalla olevan tavoitteen mukainen.

38 Kuten mainitun direktiivin 1 artiklan 1 kohdasta, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 12 perustelukappaleen kanssa, ilmenee, direktiivillä pyritään torjumaan maksuviivästyksiä kaupallisissa toimissa ja edistämään siirtymistä täsmälliseen maksukulttuuriin sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi ja näin erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyvyn edistämiseksi (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2020, RL (Maksuviivästysten torjuminen), C-199/19, EU:C:2020:548, 35 kohta).

39 Lisäksi saman direktiivin johdanto-osan 13 perustelukappaleesta ilmenee, että direktiivin 3 artiklan 5 kohta ilmentää näitä tavoitteita, koska kyseisen säännöksen tarkoituksena on suojata velkojaa tehokkaasti velallisen maksuviivästyksiltä säätämällä maksuajasta, joka on enintään 60 kalenteripäivää ja josta voidaan poiketa vain kahdella edellä 31 kohdassa mainitulla kumulatiivisella edellytyksellä.

40 On vielä muistutettava, että direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdan mukaan velkojan ja velallisen välisessä sopimuksessa nimenomaisesti sovitun 60:tä kalenteripäivää pidemmän maksuajan on täytettävä myös kyseisessä säännöksessä asetettu toinen edellytys. Tällainen sopiminen ei siis saa olla ”velkojan kannalta selvästi kohtuutonta [kyseisen direktiivin] 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla”. Mainitun direktiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleesta nimittäin ilmenee, että direktiivillä halutaan estää sopimusvapauden väärinkäyttö velkojan vahingoksi. Jäsenvaltioilla on siten saman direktiivin 7 artiklan 1 kohdan mukaan velvollisuus säätää, että selvästi kohtuutonta ehtoa joko ei panna täytäntöön tai se antaa oikeuden vaatia korvausta vahingosta, joka velkojalle on aiheutunut sen soveltamisesta.

41 Direktiivin 2011/7 7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan a–c alakohdassa säädetään, että sen ratkaisemiseksi, onko sopimusehto selvästi kohtuuton velkojaa kohtaan, on otettava huomioon kaikki tapausta koskevat seikat, mukaan lukien selvä poikkeaminen hyvästä liiketavasta kunniallisen ja vilpittömän menettelyn vaatimuksen vastaisesti, tuotteen tai palvelun luonne ja erityisesti se, onko velallisella objektiivista syytä poiketa direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa tarkoitetusta maksuajasta.

42 Viimeksi mainitusta vaatimuksesta seuraa erityisesti, että riippumatta velallisen mahdollisesta määräävästä taloudellisesta asemasta suhteessa velkojaan velkojan tehokas suoja sitä vastaan, että velallinen käyttää oikeudettomasti sopimusehtoa, jossa määrätään 60:tä kalenteripäivää pidemmästä maksuajasta, turvataan täysin, vaikka ehto perustuisi edellä 34 ja 35 kohdassa mainitut edellytykset täyttävään nimenomaiseen sopimiseen.

43 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäviin kuuluvista tarkistuksista muuta johdu, A. väittää nyt käsiteltävässä tapauksessa yhtäältä, ettei se kyennyt missään vaiheessa neuvottelemaan P:n laatimien tarjouspyyntöasiakirjojen liitteenä olevaan mallisopimukseen sisältyvästä 120 päivän maksuaikaa koskevasta sopimusehdosta, ja toisaalta, että kyseessä olevat sopimukset voitiin tehdä vasta sen jälkeen, kun A. oli hyväksynyt P:n yksipuolisesti asettamat sopimusehdot.

44 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on yhtäältä tarkistettava, voidaanko – kun otetaan huomioon kaikki sopimusasiakirjat ja kyseiseen sopimukseen sisältyvät ehdot – katsoa, että A. ja P. olivat ilmaisseet yhteisen tahtonsa siitä, että niiden välillä sovelletaan juuri sopimusehtoja, joissa määrätään direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohdassa säädetystä 60 kalenteripäivän maksuajasta poikkeavasta maksuajasta. Toisaalta kyseisen tuomioistuimen on tarkistettava – kun otetaan huomioon kyseisen direktiivin 7 artiklaan sisältyvät seikat –, voiko viimeksi mainittujen ehtojen käyttäminen olla ilmeisen kohtuutonta A:n kannalta, ja tarvittaessa tehtävä tästä kansallisessa oikeudessa tältä osin säädetyt päätelmät.

45 Esitettyyn kysymykseen on kaiken edellä mainitun perusteella vastattava, että direktiivin 2011/7 3 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että ilmaisu ”jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita” on esteenä sille, että velallinen asettaa yksipuolisesti sopimusehdon, jossa määrätään 60:tä kalenteripäivää pidemmästä maksuajasta, ellei kaikkien sopimusasiakirjojen ja kyseiseen sopimukseen sisältyvien ehtojen perusteella voida katsoa, että sopimuspuolet ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa siitä, että niiden välillä sovelletaan juuri kyseistä sopimusehtoa.

Oikeudenkäyntikulut

46 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/7/EU 3 artiklan 5 kohtaa

on tulkittava siten, että

ilmaisu ”jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita” on esteenä sille, että velallinen asettaa yksipuolisesti sopimusehdon, jossa määrätään 60:tä kalenteripäivää pidemmästä maksuajasta, ellei kaikkien sopimusasiakirjojen ja kyseiseen sopimukseen sisältyvien ehtojen perusteella voida katsoa, että sopimuspuolet ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa siitä, että niiden välillä sovelletaan juuri kyseistä sopimusehtoa.

Allekirjoitukset